

წლიურად 5 მან. ნახ. წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. სახ. კან. იახებ იმედაშვილთან. Тифлисе, ред. „Театри да Цховреба“
Иос. Зах. Имедашвили.

4 აპრილი 1910 წ.

დრამატული ჩვენი თრიგინალური დრამაცი-
მწერლობა. ული მწერლობა რთმ ღარნიში, ეს ვინ არ იცის...

მართალია ამას მრავალი მიზეზი აქვს და ერთი მათგანი ის გატრეზობა, რომ ქართული მწერლის ასპარეზი იერად ვიწროა, თუ რასმის დასწრეს, უუქვლად ნაცნობ-მეცხვართ, მასლო-ბელთ უნდა შეისოს, სოლო მსოფლიო სავანს იგი ვერ წასცანდება... თითქმის იგი ამ მიზეზით იცის გატრეზული, მაგრამ ის უფრო დიდი და-ნამაჟული არ იქნება, რომ ჩვენთა მწერალთ არ უარჰყდნო გულცილობა და თამად არ აიღონ ის სა-განი, ის ხანა, რაიცა სულსა ჰსუთავს ჩვენს სა-ზოგადოებრივ ცხოვრებას.. განა დრო არ არის, რომ ქართული სცენაც შეუდგეს რეალურ გზას და ჩვენს ცხოვრებას ნამდვილ სატრეკ გაგუდეს?!

დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი ცხოვრება არასდროს არ იმყოფდა იმდენს მასალას დრამაციულ, და საზოგადოდ სასკოლოვ-ნო, ნაწარმოებთა შესაქმნელად, რადუნდაც ას-ლა; განსაკუთრებით უგანასწერელი სულითღე ქუ-ლიწინად მიდგარა შინაარსით: იღალთა დამ-სცარავს, მლითარ ალყიდინების შეძლეგ უცუბი მი-დუნება, სულიერი სიკვდილი, ინტელიგენციის არათობა, ენიანთა უუნდლ გარდაქმნა, ჭეშმარი-ცუბის ზოგირით მთმღვართა გაიმეორებად შესვლა, ცხოვრების გატრეზვალი სანა, საზოგადოების ზურჯათა გატრეზვა, მწიგნობართა დაქუცმაცება, იანდაქდრთუ თქასის მართლა-და **დრამატული** განდდა...

უკლებნი მასალა და მაინც ნიჭიერი გა-მომსახველი არა ჰყავს ჩვენს დროს...

საჭერ ნომერში ვუქდავთ თ. შავლუ იოსე-ბის-ბის თუშანიშვილის დეპრესი, რომლითაც პა-

შინაბანი: დრამატული მწერლობა—მე-თაური; გაკვრით—გ. ხსადციხელის; ქარი... გრიგალი—ვ. ზარეკელის; იბსენი და მეტერლინ-კი—მ. დადგასის; დრამატ. გამგ. წევრი (დასა-სრული) ივ. გამართლის; ღამის ფუქრები—გ. ფიტსაგელის; დედად ბუნება (ლექია)—ტ. ტა-ბაიას; დრამატ. მოლ. ასპარეზზე—ს. ჭიჭინაძე-ს; სეზონი 1909-1910 წ.; ქალი ლიტერატუ-რასა და ცხოვრებაში—ცისკარის; სათეატრო ამბები.

ცვიცუბულმა პ. ი. თ. ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის დღეს აღსთქვა: თრ პრემიას ვნიშნავ თრიგინა-ლურ პიესათა დასავალიდოქმულად: 200 და 100 მ. ვადა ერთი წელიწადი, ე. ი. 1 ქრისტოშობის-თაქმდე.

არ შეიძლება ამ დაპირებას ანგარიში არ გაქნოს.

გ ა კ ვ რ ი თ

(თეატრის განსაკუთრებული შინაგნობა ჩვენთვის.—კრიტი-სი შოლომენის ქართულ ტაძარში.—რა გააცოცხლებს საქმეს?.)

თეატრი უსაქმურთა გასართობი, უბ-რალა რამ არ არის, თუ იმას მივიღებთ მხედველობაში, რომ თეატრში ათასობით სხვადასხვა ხასიათის კაცი შეიძლება ატრი-დეს ერთნაირის ცრემლით და გამზიარულ-დეს ერთნაირის სიცილით. თეატრი დიდე-ბული სკოლაა, რომლითაც დიდი სამსახუ-რი შეიძლება გაეწიოს ქვეყანას.

გოგალი.

ვიდრე მკითხველს გავუზიარებდეთ ჩვენს შთაბეჭდილებას, რაიც მივიღეთ რუსეთის სა-ტახტო თეატრების ნახვით, რომლებიც მატე-რიალურად უზრუნველ ყოფის გამო ხელოვნე-ბის მხარეც მალა არიან დაყენებულნი,— აქ ჩვენს თავს ნებას მივცემთ და ორიოდ სი-ტყვით შევებებით ჩვენი თეატრის გარემოება-საც.

ვგონებთ მეტი აქნება იმაზე დიდი ხნით შეჩერება, რომ უძველეს დროიდან, რო-ცა თეატრი პირველად აღორძინდა საპროქინეთ-ში, ჩვენ დრომდის, ყველა მხარის მოწინავე ხალხში დაურღვეველ ქეშმარიტებად არის აღი-

არგებული, რომ თეატრი, დიდებული, ქვე-გონების გამწვრთნელი, გამაფაქიზებელი სკოლაა; იგი ზუნებრივად მხალეგელი, გონებრივი და ზნეობრივი სარკეა, სადაც მყურებელი ნათლად ხედავს თავის ნაკულლოვანებას, სიდუხჭირის-სიმახინჯეს, დაღბინება დაავადებას, ავსა და კარგს. თეატრის პირდაპირი დანიშნულებაა — გვასმინოს ცოცხალი სიტყვა, მკაცრი, მოურიდებელი და შეუბრალებელი მხილება ჩვენი ნაკულლოვანებისა და იყოს იგი, როგორც ლამბარი წყვილი ღამეში, გზის მაჩვენებლად, ხელმძღვანელად ყოველ-დღიურ საქირბოროტო კითხვების გადაწყვეტაში.

თეატრი შეუდარებელ პრაქტიკულ სკოლის რაღს თამაშობს ყველა კულტურულ მხარეში, ამათვე აიხსნება ის გარემოება, რომ, იმისდა მიუხედავად, რომ ხალხი გამრავლდა, ინდუსტრია — ვაჭრობა გაფართოვდა, გამოიღრდა, რამაც გამოიწვია დიდ უმრავლესობის გაღატაკება-გაღარბება და საერთოთ ცხოვრების გაქირება, — მაინც არ ვრიდებინა ხარჯს და ასიათასობით და მილიონობითაც ანდომებენ თეატრების მოწყობას, ვინაიდან, არა იშვიათად, ხელმოკლეთაც-კი ყოველ-დღიურ საზრდოდან ჩამორჩენილი გრაშები მიჰქვთ თეატრში, საიდანაც ელიან ზოგიერთ „წყველ კითხვების“ გარკვევა-განმარტებას.

თუ თეატრი ასეთი დიდმნიშვნელოვანია ჩვენზე ბევრად კულტურით დაწინაურებულ და მატერიალურადაც უკეთეს პირობებში მყოფ ხალხთათვის, — ადვილი წარმოსადგენია, თუ რამოდენა სარგებლობის მოტანა შეეძლება კარგათ დაყენებულ ქართულ თეატრს, რომელსაც ჩვენთვის, ქართველებისთვის, ერთი კიდევ განსაკუთრებული, დაუფასებელი მოვალეობა აწევს.

მოგხსენებათ, რომ ჩვენი ენა და ჩვენი ვინაობაც, სხვადასხვა მიზეზების გამო, მეტად აბუჩად არის აგდებული. ჩვენს მრავალ საუკუნეებს გამოვლილს ენას, თუ კი და სადმე საზოგადო დაწესებულებაში დარჩენია თავშესაფარი ადგილი, — ეს მხოლოდ ქართული თეატრია. სხვაგან-კი ყველგან ვერაგულის სიბოროტით არის განდევნილი. აიღეთ ჩვენში დაბრუნებული სკოლები, რომლებიც ყველგან ითვლებიან სწორი და გამაფაქიზებელ ენის შე-

სასწავლ ტაძრად. ვინდა სივი-ს სქელ-ჯიბიან-თათვის დაარსებულ უმაღლეს და საშუალო სასწავლებლებზე! ზოგიერთ მათგანში ხომ ქართულად წინადადების წარმოთქმაც-კი დიდ დაწინაშელებად ითვლება და პირზე დობრას ჰგვრის ჩვენს „გამანათლებლებს“ (გაიხსენეთ ამ ცოტა ხნის წინდ ქუთაისის საჯარო გინაზიაში მომხდარი ინციდენტი და „სოიუნიკი“ პედაგოგის კუსტინოვიჩის უსიკრებლო საქციელი...) აიღეთ სახალხო სკოლები: აქ, როგორც ერთი გასეთი ახსიათებდა თანამედროვე პოლიტიკა: ნათა პედაგოგის, — „ჩვენებური სკოლა მალე პირუტყვითა გასაწვრთნელ დაწესებულებად გადიქვევა, რადგანაც ეგრედ-წოდებული მუნჯური (ლევაცისა და ძმათა მათთა), ანუ მათისებურად „ბუნებრივი“ მეთოდის იდეალი არის ამოძრობა სამშობლო ენისაო“, რადგანაც ამ უკანასკნელის დაუხმარებლად ცდილობენ შევირდებს გაუზებრიბიონ უცხო ენის სიტყვები და ნამდვილი მიზანი კი სწავლისა: — შეგნება სიტყვებით გამოხატულ აზრისა, — არ ინტერესებს.

ამასვე ვხედავთ ყველასათვის სწორ სასამართლოში, სადაც უცხო ენის არ მკოდნე ქართველი ვერ გადასცემს თავის გასაქირს, თავის გულის პასუხს, რადგანაც იქ თვით ქართველი მოსამართლეს მოვალეა ელაპარაკოს ქართველსავე მომჩივანს თარჯიმანის შეწყობით. და სხევა ყველა დაწესებულებაში.

ან კი რა პირით უნდა დავემდუროთ ამ უკულმართობაში სხვას, როდესაც უმრავლესობა ჩვენგანი, გოგოლის უნტერ-აფიცრის ცოლივით, თვითვე იწყებლება, თვითვე გახდომია სხვას გზად და ხიდათ, თვითვე გრძნობს მონობაში „მყუდრო ცხოვრებას“. ასეთ დაბეჭაყებაში ვინაა დაწნაშევე, თუ არა ისევე ჩვენ: ყველგან და ყველაფერში სიზღე, სიმხალე, ჩვენივე უფლების შეუგნებლობა, უენერგიობა, სახსარს შეუფერებლად — ფუქსავატური „ხელგაშლილი“ ცხოვრება და ეკონომიურად უკან ჩამორჩენა, საერთო საქმეებში სოლიდარობას მოკლებული ცხოვრება, — ერთმანეთის არ გატანა, — ი, თუ გნებავთ, მიზეზი და შედეგიც ჩვენი ახლანდელი დაბეჭაყებული ყოფისა.

აიღოთ თუნდ ოჯახები ჩვენებურ ინტელიგენტთა, რომელნიც ზნეობრივად მოვალენი

არიან უხელმძღვანელონ და ზისბაძი მაგალითი მისცენ ხელმოკლე და შეუვგებელ თანამოძქეთ, — მთი ღიღი უმრავლესობა ხომ აღარც კი კადრულობს ქართულად ლაპარაკს და შვილებს ხომ უცხო ენაზე ატიტინებს, არიდებს ქართულად ლაპარაკს, რომ რუსული „აქცენტი“ არ გაუფუჭდეს. მერმე დედა-ენის ასე აზოჲად ავღება თავისივე თავის აზოჲად ავღება არ არის!? რას ვკასწავლიდენ აზრის დიდებულნი მოღვაწენი, რას ქადგებდა ჯერ აქნობამდე რუსეთში უბადლო პედაგოგი — უმისკი: „ენა არისო, — სწერდა ის, — ცხოველი, მკვიდრი კაცშირი, რომელიც ერთობის სულს უდგავს ყოფილს, აწყოს და მომავალ თაობას ერისას. ის, არამც თუ ხალხის სიცოცხლის გაომხატველია, — ის თვით სიცოცხლეა. როცა ხალხის ენა ქრება, ქრება ხალხიც. ვიდრე ენა ცოცხალია და ხალხი იმაზე ლაპარაკობს, ხალხიც ცოცხალია და იმისთანა აუტანელი ძლადობა არ იქნება რა, რომ წაართვა ხალხს სამკვიდრო, შექმნილი და დატოვილი აურაცხელ უწინდელ თაოზისაგან. წაართვით ხალხს ყველაფერი და ის ყველაფერს დაიბრუნებს, თუ ენა წაართვით, — ის მას ველარ შექმნის. მოკვდა ენა, — მოკვდა თვით ხალხიც“.

ან რასა სწერდა ჩვენი ახალთაობის ერთი საუკეთესო წარმომადგენელთაგანი, ბ. ნ. ნ. ე — ია: „ენა უმაღლესი და უფაქიზესი გამოხატულებაა ხალხის გონებრივი, ზნეობრივი და ასე გაშინჯეთ ფიზიკური თავისებურობისაც კი. (ასში, როგორც აუზში, თავს იყრის ერის უხენაესი და უწმინდესი სულიერი თვისებანი, აქ გამოინასკვება სული' უჩინარი ძაფები, აქ ინახება ნაციონალური სულის ერთად ერთი გასაღები. როცა ის შეირყევა, გაფუჭდება, ან მთლად დაკარგება, — შეირყევა, გაფუჭდება და მთლად დაკარგება ერის სულიც. და მასთან ერთად მთელი ორგანიზმი“...

ამდენს ხანს თუ შევაჩერეთ მკითხველის ყურადღება საზოგადოთ ენის მწიშენლობაზე, ეს მხოლოდ იპიტომ, რომ მკრთალი სურათი მაინც დაგვეხატა იმ დიადი მწიშენლობისა, რაიც მიუძღვის ჩვენებურს თეატრს ჩვენ მრავალ გზით შევიწროებულ და აბუჩად ავღებულ ენის დაცვაში. მარაუა, ამა სადღა აქვს ჩვენს ენას თავშესაფარი, თუ არა მწერლობის

ვიწრო კალაპოტში საზოგადოთ და თეატრში — კერძოდ.

მაგრამ ეს ჩვენთვის ძვირფასი ტაძარი — თეატრი ჩვენ დროში, სამწუხაროდ, ვერა სდგას იმ ღირსეულ სიმაღლეზე, რომელიც მას ეკუთვნის. უკვე საიღუმლოებას აღარ შეადგენს ის უსიამოვნო ფაქტი, რომ ჩვენი თეატრი კრიზისს განიცდის. ჩვენს პერიოდულ პრესაში უკვე მრავალი წერილი დიბეჭდა ამ კრიზისის მიზეზების გამოსაკვლევად: ერთმა ერთი სთქვა, მეორემ — მეორე და რუსების თქმისა არ იყოს — *СКОЛЬКО ГОЛОВЪ, — СТОЛЬКО И УМОВЪ*“-ო.

ჩვენ კიდევ ვფიქრობთ, რომ უმთავრესი მიზეზი ჩვენი თეატრის დაქვეითებისა არის სიმცირე სცენაზე მოღვაწე ღირსეულ ძალებისა, რაიც, თავის მხრივ, აიხსნება უსახსრობით და შეთანხმებულ, დისციპლინალურ ორგანიზაციის უქონლობით.

ამ ცოტა ხნის წინედ გაზ. „დროებაში“ მოთავსებულ ბ. ვ. შალიკაშვილის (ქართ. თუ — ატრის ყოფილ რეჟისორის) წერილებიდან აშკარად გაითვალისწინებლით ბევრს სამწუხარო ფაქტს, რაიც ხელს უწყობს ჩვენი თეატრის დაქვეითებას. ბ. შალიკაშვილი მოგვითხრობს, სხვათა შორის, რომ ბევრი მსახიობი, განსაკუთრებით დამსახურებული, ჯერ ერთი იშვითად და უდროვოდ დაიარებოდა მოსამზადებლად რეპეტიციებზე და რეჟისორის ხელმძღვანელობას აინუნზიაც არ ივღებდა, ამიტომაც ბევრი მათგანი ყოველად მოუშადებელი გასოდლიდა სცენაზე, დაიმედებულ თავის ნიქსა და მათ-მეორე ტანჯულ სუფლორზე; მაშინ, როდესაც სინდისიერი მსახიობის ზნეობრივ მოვალეობას უნდა შეადგენდეს ღრმად ჩაუკვირდეს და ჯეროვანად გაიმსჯელოს პიესის ძირითად იდეით — ავტორის განზრახვით, გაზომოს და ზედმიწევნით შეისწავლოს ყოველი ბიწი, ყოველი მიხვრა-მოხვრა იმ ტიპისა, რომლის გაპიროვნებაც უკისრნია. ჩვენებური მსახიობი-კი ურეპეტიციოთ, თითქმის პიესის წაუკითხავად, ჰბედავს სცენაზე გამოსვლას და რათ უნდა გავიკვიროთ, რომ ამ გვარად **შინაურულად**, ქართველური დაუდევრობით ნათამაშებმა პიესებმა ვერ მიიზიდა საზოგადოება, მეორეს მხრით რა გული და ხალისი უნდა

შერჩეს ჩვენებურ მსახიობს, როცა იცის, რომ მისი შრომა, არამც თუ ჯეროვანად, საყველ-პუროდაც არ ჯილდოვდება და თუ მას სხვა წყარო ცხოვრებისა არ მოეპოება, სცენიდან აღებულ საცოდავ გროშებში წელნიწადში ორიოდე თვესაც ვერ ისაზრდობებს. ყოველგვარ დარგში მომუშავეთ მხოლოდ მაშინა გაქვთ უფლება მოსთხოვოთ ნაყოფიერი შრომა, უკეთუ უზრუნველ-ქაფთ იმის ყოველდღიურ არსებობას. ჩვენ თეატრს ჯერ კიდევ თავი ვერ დაუწვდია ლალიაობისაგან, ქველმოქმედებისაგან და ქველმოქმედება ხომ პალიატივაა, განსაკუთრებით თეატრისთანა დიდ საქმეში, სადაც საკუთარი საგრძნობი ძალღონის ქანაა საჭირო.

ჩვენ შემთხვევა გეჰონდა, ამას წინად დაგვეთვალე რებინა პეტერბურგისა და მოსკოვის თითქმის ყველა თეატრები და ბევრი მათგანი იმდენად მალაა დაყენებული ხელოვნებას მხრივ, იმდენად განვითარებული, მომზადებულნი და თამაშში შეთანხმებულნი მსახიობნი გამოდიან სცენაზე და ამიტომაც იმდენს ნამდვილ ესთეტიურ სიამოვნებას გრძნობს მათი მაყურებელი, რომ ადვილად შესაძლებელია კაცმა უფრო ზოგჯერ სახრდო მოიკლოს, ვიდრე თეატრს მოსცდეს. ამიტვე აიხსნება, რომ ზოგიერთ იქაურ თეატრებში შესასვლელი ბილეთები თუ რამდენიმე კვირის წინეთ არ შეიძინე, შემდეგში ვეღარც კი იშოვი.

რატომა ხდება ასე, ნუ თუ ჩვენებური მსახიობნი მიმზიდველ ნიქს მოკლებული არიან? პირ-იქით: მესხიშვილებს, ჩხეიძეს, დავითაშვილს, აბაშიძეს, გუნიას, მესხებს და სხ. იქაურ სცენაზედაც საპატიო ადგილი ეკირებოდათ. საქმე მხოლოდ იმაშია, რომ იქაურ სცენაზედ ისეთ მდარე მოღვაწესაც ვერ შევხვდებით, რომ თვითრად 100—150 მანათზე ნაკლებს იღებდეს და 500—1000 და მეტი მანათის ამღებიც არა იშვიათია. და ასეთი სასყიდელით და ისეთ კეთილშობილურ ასპარეზს რომელი ნიჭიერი ადამიანი გაექცევა თვის შრომა-მოღვაწეობით და სხვა სარბიელს არჩევს. ჩვენში კი მესხიშვილებიც ასე მანათობით იშვიათად თუ ნახავენ როდისმე და დანარჩენ მშვიდ-მწყურვალეთ სთხოვენ კონკურენტა გააუწიოს თუგინდ ჩვენშივე მოქმედ

უზრუნველ-საყოფ პირობებში მომუშავე უცხო მსახიობთ.

ჩვენ თავის დღეში ვერაგვან დაგვაჯერებს, რომ უკეთუ ნორმალურ პირობებში იქმნებია ჩაყენებულნი, არ შეეძლოთ უდევთიკით თავიანთ თავის შენახვა თუ გინდ თბილისის და ქუთაისის თეატრებს (ამის უტყუარი მაგალითია წლევეანდელი სეზონი ქუთაისის თეატრისა). საქმეც იმაშია, რომ ჩვენთვის დიდმნიშვნელოვან ქართულ თეატრისათვის საჭიროა იმ გვარი მატერიალურად და ზნეობრივ-გონებრივად ღონიერი ძალა (ერთი კაცი იქნება ეს, თუ მთელი ჯგუფი, საზოგადოება და სხ., სულ ერთია) რომელიც გამაცოცხლებელის სულს ჩაჰბერავს ამ უყურადღებოთ მიტოვებულს მელპომენის დიდებულ ტაძარს...

ბ. ახალციხელი

* * *

(გუშდენი ვლო ანდრონიკაშვილს)

ქარი... გრიგალი!

თავბრუ-დამხვევი ზუზუნი გაისმის გარემეშო.

ქარი... გრიგალი!

ძირიან-ფესვიანათა ჰგლეჯს ყოველივეს კაც კი წინ შეფეთება—კორიანტელს აყენებს. შემადრწუნებელი ჟრუნტელი გიგლის ტანში, თმა ყალყზე დგება.

ქარი... გრიგალი!

ტყეს მოსდებია და თითქო კენცისო, ისე იზნიქებია ასწლოვანი ხეები—ტახ, ტახ!

ქარი .. გრიგალი!

ზღვაზე ნავარდობს—მისთვის ფაფარი აუშლია და საშინელ სიმძლევზე აგორებული მისი ტალღები გაშმაგებული ცხეთქება თვალმოუწვდენელ კლდეს.

შრ... შრ!..

ქარი... გრიგალი!

მის ძალს შეუპყრია მთელი სამყარო და ანიავეს საშინელ უწმინდუროებისაგან, სიბოლწისაგან, გახრწნილებისაგან.

მაშ დაჰბერე და იზუზუნე...

დაჰბერე მთელი შენი სასტიკი ძალით, რომ გაჰვლო და სული შეუზუთო ამ ქვეყნიერების სოფალახესა და სიღუქირეს!

მშვენიერია...

ქარი... გრიგალი!

ვანო შატაველი

ჰენრიხ იბსენი

იბსენი და მეტერლინიკი*)

თანამედროვე ცხოვრების მოამკვიდრებელი ერთფეროვნების მიერ შეღავათი ბურჟუაზიული საზოგადოება სასოებით აღსავსე თვალთ შესტქერის განკერძოებულ პიროვნების შემოქმედებით დასა. ძველი, დახვეწილი ფორმანი ველარ აკმაყოფილებენ ადამიანის ამას სულს. განთავისუფლების ცხოველი სურვილი ჰქმნის ახალს პოეზიას—მოღერნიზმს. საზოგადოებრივ ცხოვრების უღლის-მიერ შეუტაც-ყოფილი პიროვნება უბრუნდება თავისსავე სულს: თავის შემეცნებათა, წარმოადგენათა და სულსკვეთების გაღმერთებაში ეძიებს იგი ასე სასურველს ხსნას. მაგრამ ვერც მძლავრი პიროვნება, ვერც მხალი ვერ აღწევს აღთქმულს ქვეყანას. იღუპება პიროვნება, და მასთან ერთად ჰქრება ყოველივე მისი, სუბიექტიური. კიდით-კიდემდე გაისმას სასოწარკვეთილი უნივერსალურ გონების გოდება... „სად არის ჰემარიტება?... ნუთუ სიკვდილი დაშახურებული ჯილდოა ჩემის აღმადრენისა?..“

თანამედროვე ფსიხიკის ამგვარი მდგომარეობა ჰბადებს მწერლების მთელს გუნდს, რო-

მელსაც თავის პოეზიის უმთავრეს ძარღვად გაუხდია პიროვნება და მისი სულიერი არსებობა. ამ ინდივიდუალისტ მწერალთაგან ერთნი აღმერთებენ მძლავრს, ზესთაბუნებრივის პიროვნებას, აძლიერებენ ბრძოლის სურვილს და იმედის ხსივსა ჰვენენ ადამიანის უფერულ ცხოვრებას, ხოლო მეორენი გვაჩვენებენ ადამიანის სულის, გონების უძღურებას, სამარადისო ტანჯვას ჰპირდებიან ისედაც გაწამებულს ადამიანს... მწერალთა პირველს გუნდს ეკუთვნის ჰენრიხ იბსენი, მეორეს—მორის მეტერლინიკი.

იბსენი ჰემარიტი მშობელია სულის დრამაზე აშენებულ ახალ თეატრისა. იგი სიმბოლისტია, ვინაიდან იმ ჰოვლენათ, რომელთაც ჩვენ ვხედავთ სცენაზე, თან სდევს განკერძოებულ პიროვნების სულის დრამა, რომელსაც აქვს თავისი ლოლიკა, თავისებური თანდათანობა. იბსენის გმირნი—სიმბოლონი არიან. ისინი წარმოადგენენ სულიერ არსთა და იდეათა ხორც-შესხმას. სულის დრამა თავისებურს სინათლეს ჰვენს ობიექტიურ სამყაროს; ყოველივე დიდი და ღირს-შესანიშნავი არარაობად ხდება, და ხშირად არარაობა იღებს საბოლოოვო, გადამწყვეტ მნიშვნელობას და ასე თუ ისე მოქმედებს ადამიანის სულის ისტორიასა და ინდივიდუალურ პრობლემის განხორციელებაზე. იბსენი თავს ანებას ობიექტის არსებობას და მთელს თავის ყურადღებას აქცევს ადამიანის სულს. მისი აზრით ცხოვრება მხოლოდ გარემოებაა, რომელშიაც სულს უხდება არსებობა. ფაქტები და მოვლენები ობიექტიურ თანდათანობით კი არ მისდევენ ერთი მეორეს, არამედ პიროვნების სუბიექტიურ აზრს ემორჩილებიან.

იბსენი ინდივიდუალურ ძალის, მისი ამაყ მთლიანობისა და კეთილშობილ სიკვდილის მომღერალია. მეტერლინიკი—მარტალდშენილ პიროვნების შიშის და შფოთვის პოეტია. მისი გმირნი სასოწარკვეთილებით ეძიებენ კავშირს თვის და ობიექტიურ სამყაროს შორის. იბსენს სწამს, რომ უმაღლესი ძალა აჯილდოვებს ყოველსავე პიროვნებას მთლიან სულით. მან შეითვისა თანამედროვე ადამიანის სულსკვეთება, როგორც ამ სულის საცებით მოპოვების სურვილი. მეტერლინიკი არ აკმაყოფილებდა

*) Коган. Зап.-Евр. Лит. III

ამით, იგი ცდილობს თვით უმაღლეს ძალის ბუნების გამოარკვევას, მის შესწავლას. მეტერლინკს არ აკმაყოფილებს იბსენის რწმენა, ვითომ თვით ადამიანი იყოს ფაქტი და არ საჭიროებდეს ობიექტიურ ბუნებასთან დამოკიდებულების ხასიათის აღწერას. გამაოშკარავებას. ინდივიდუალურ სულის მისწრაფებაში მეტერლინკი ეძიებს ბუნების აზრს და უმაღლეს ძალის მიზანს. იგი ჰქმნის მსოფლიოსა და ადამიანის ახალს დუალიზმს. მისი აზრით, ადამიანიც და ობიექტიური სამყაროც შესდგება ორის ბუნებისაგან, რომელთაგან თითო თავის განსაკუთრებულ, სპეციფიურ ცხოვრებითა ცხოვრობს.

იბსენის გმირი თავისავე სულს აპყრობს ყურადღებას; იგი თვისშივე ეძიებს მხნეობას, რათა არ უღალატოს თავის მცნებას; იგი მოუხრადებლად შესცქერის სიკვდილს და თავის არსებობის დანიშნულებათ პიროვნების შეხუთვასთან ბრძოლა მიჰწია. იბსენის გმირს არ ეშინია ბუნების, მისი მუხანათობისა და უმაღლეს ძალის შეუბრალებლობისა. იგი არ იხრის თავის ამაყს თავს... მეტერლინკის გმირიც თავის სულს უბრუნდება. მაგრამ მას ეშინია ქვეყნისა, იგი ვერ ზედავს უმაღლეს ძალთან შებრძოლებას. იგი, სულმდაბალი, ან პატიებას სთხოვს შეუბრალებელ ბედის წერას, ან იმედმიხდილი წყევა-კრულვას უგზავნის მას. იბსენისა და მეტერლინკისათვის ცხადია პიროვნებასა და სამყაროს შორის მომხდარი განხეთქილება. იბსენმა პიროვნებას დაუჭირა მხარი. მისი აზრით ადამიანი სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე უნდა ეცადოს ქვეყნის დაპყრობას; და თუ ადამიანი დაიღუპება ამ ბრძოლაში, თვით ეს სიკვდილი იქნება დიდებული გამარჯვება და უწმინდესი მსხვერპლი. მეტერლინკმა ვერ ჰპოვა ხსნა ამ უთანხმოებისაგან, უძლურებით დაავადებული, იგი მხოლოდ შესცქერის შეუბრალებელ ბედისწერას და მისგან მიწასთან გასწორებულ ადამიანს. მეტერლინკიც სიკვდილში, მხოლოდ სიკვდილში ჰპოვებს ერთად ერთს ხსნას. მხოლოდ მეტერლინკისათვის სიკვდილი გამარჯვება როდია. სიკვდილი ადამიანის ულმოებულ ბედის-წერის დამამტკიცებელი საბუთია. იბსენი ნუგეშს სცემს მომაკვდავს მებრძოლს, იგი განგვირულს სულს ულოკავს დიად გა-

მარჯვებას. მეტერლინკის გმირი კი სიჩუმით, უიმედობით გარემოცული კვდება. უიმედოთა კვდება მეტერლინკის გმირი, რადგანაც მას გთვალისწინებელი არა აქვს ის მიზანი, რომლის განხორციელებასაც ხელს უწყობს მისი სიკვდილი.

„მოიბოვე თავი შენი“ — დალაღებს იბსენის პოეზია — „წმინდათ, შეულახავად დიცივე მთლიანობა და ხელუხლებლობა შენის პიროვნებისა. იბრძოლე, და სიკვდილი იქნება ერთადერთი შედეგი ამ ბრძოლის. მაგრამ შენი სიკვდილი ემსახურება მსოფლიოს უმაღლეს ამოცანათა გამაოშკარავებას. ამიტომ სიკვდილი არ უნდა გეჩვენებოდეს შენ უაზრო საშინელებად... შეიყვარე იგი და გაიხარე: სიკვდილი შენი გამარჯვების დღესასწაულია!..“

„ყურადღება მიაქციე შენს თავს, ყური დაუგდე შენი სულის იღუმალ ხმას“ — დალაღებს მეტერლინკის პოეზია — „განა აშკარა არ არის, რომ სამყაროს უმაღლესი ძალნი სიკვდილსა და უბედურებას გიშაღებენ შენ; რომ ეს სიკვდილი უაზროა და საშინელი? იგი შეუბრალებელია... ამიტომ ცხოვრებდე ადამიანო, სამარადისო შიშითა და ვაებით... ვაება და სიკვდილის წინაშე შიში გარჯუნა უღვთო ბედისწერამ“.

რასაკვირველია, იბსენიც და მეტერლინკიც ინდივიდუალისტები არიან. მაგრამ იბსენი აგვიწერს მძლავრი და ამაყი სულის მისწრაფებას, მაშინ, როდესაც მეტერლინკი სუსტი ადამიანის სულის კვეთებას იხდის თავის პოეზიის საგნად. იბსენმა მთელს ქვეყანას დაანახვა გმირნი, რომელნიც ცხოვრების ბორკილებთან ბრძოლით შექმნეს პირადი ღონის და ვაჟკაცობის ფილოსოფია. მეტერლინკმა შექმნა გმირნი, რომელთაც განშორდნენ ქვეყანას, და რომლებმაც შექმნეს მხოლოდ შიშისა და სასოწარკვეთილების ფილოსოფია. მიუხედავად ამ განსხვავებისა, იბსენისა და მეტერლინკის ფილოსოფიას ერთი და იგივე ბაზისი აქვს. მათ ასულდგმულებს ერთი და იგივე სურვილი — პიროვნების განთავისუფლება..

პეტრო დავდაძი

დრამატული გამგეობის წევრი

ვოლ. 2 მოქ. თხზ. ივ. გომაროლისა
(დასასრული—იხ. „თ. და ც.“ № 11, 12, 13)

X

პეტრე, დედა და ძალიზვილი (უსიტუცია)

დედა. თქვენთან, შვილო, აი დედაშვილობის მადლი გაუწყრა აი ამასა (ქალზე უწყესს). ქალი გულმოსული დედას გადახედავს, ერთი სათხარერი მატკეს. ქვრივ-ობლობასა და ოხრობაში ორი შვილი გამოვზარდე, ერთი ვაჟი და ერთი ქალი.

პეტ. (თავისთავის) ნამდვილად ამათაც არტისტკობა უნდათ. ღმერთო, რა შეგცოდნენ ამის ფა.ი. (გაიფლ-გამოაფლის)

დედა. ყური დამივდე, შვილო. ამ ორ შვილს შევხაროდო, შენი ქირიმე; იმან ხელმწივეს დაუწყო ჩხუბი და ხელმწივეს ის რითი მოერევედა, შიგ შუაგულ ცივირში უკრეს თავი. აჰან კიდევ სულ ზომქრა თავი და შემირცხენა ოჯახი. ამ სამი თვის წინეთ ბუში დამისკა სახლში. ნამუსახილი ქალი ვილას რათ უნდა, შენი ქირიმე, რაში გამოდგება! ერთად-ერთი გზალა დარჩენია, აქტირცობას უნდა მოჰკიდოს ხელი და მერე მიდგეს და დასვენას ბუშები რაშდენიც უნდა. აჰა, შენი ქირიმე, ამას გეხვეწები, რომ აქტირცად მიილოთ. იმისი საქმეაო, თქვენზე მითხრეს.

პეტ. თხოვნა შეიტანეთ და გამოცდიან.

დედა. ძალიან კარგი, ბატონო, ამაზე აღვილი რა არის. (ხელს აწამოქვს და გადას)

პეტ. აი ლოლიკა! რადგანაც არსად, ივარგებს და ვეღარ გავთხოვებ, არტისტკად მიიღეთო! (თავს ჩაიქნევს) ნუთუ ერთი კლიენტიც არ მოსულა დღეს ჩემთან? (შემოდის შეორე ჰოქტი რუკულებით ხელში. ხელს აწამოქვს)

XI

პეტრე და მორკა კომედი

პეტ. დაბრძანდით. (თავისთავის) ეს სწორეთ კლიენტია და იმოდენა საქმეები ჰქონია, რომ გვარიანი გონორარი მერგება.

2 პოეტი. ეს ყველა ჩემი ნაწარმოები გახლავთ. მაგრამ არ გვეგონათ, რომ ამაზე მე-

ტი არა მქონდეს. ეს მხოლოდ მესადენია ჩემი ხელთნაწერებისა. მე მხოლოდ რამოდენიმე დრამა მოვიტანე, რომ გავაცნოთ, როგორც დრამატული გამგეობის წევრს. (გადაშლის ერთს) რადგანაც იქ... (სადისსაყენ ხელს იშვერს) თითქმის აღარავინ აღარ არის, ამიტომ მე მოკლეთ გავაცნობთ.

პეტ. უმჯობესია, დამიტოვოთ და მე თვითონ წავიკითხავ. ან და გამგეობაში წარმოადგინეთ და იქ წავიკითხავთ.

2 პოეტი. შეიძლება ჩემი ხელი კარგად ვერ გააჩიოთ. მე ბევრ დროს არ წავაბრძოლებთ. ან ეს დრამა სახელად „სიკვდილი და აღდგომა“. აქ არის ფილოსოფია სიცოცხლისა ანუ უკვდავებისა. ახალგაზდა, ლამაზი, ნორჩი ქალი ვერა არის გამომხატველი სიცოცხლისა, ხნიერი, ჩამომხმარი, კუხინი ერსალი წარმოდგენს სიკვდილს. დრამაში თითო მოქმედებაა და ოცი სურათი. ასე რომ ერთი სიღაჟოს ვერ გათავადება, უნდა იხამაშოთ ზედი-ზედ ორ საღამოს, ისე, როგორც იბსენის ბრანდი. მაგრამ უნდა გამოგიტყდეთ, რომ წესანიშნავი რამ არის. აი, ერთი მონოლოგი. (ზექზე ადგება) სიკვდილი მიმართავს სამყაროს ბნელ ძალეებს: ჰოი, ეშმაკნო და ჯოჯოხეთო! ჰოი, ცეცხლის ალებო და მესთა გრიალნო! ზღვის ტალღებო და ძლიერნო ქარნო! ქარიშხალნო, დამის წყვილიანო! ზამთრისა სუსხნო და ყველა ძალიანო-დიანო! აღქაჯებო და ქაჯებო! მღვეებო და მაჯლაჯუნანო! შემოკრბით ჩემს გარშემო, მე უნდა მოვტაცო დედამიწას ვერა, ის ჩემია, მხოლოდ ჩემია! ის მარტო მე შეკუთვნის, ის მხოლოდ მე შეკუთვნის! ძლიერმა სიყვარულმა დაისადურა ჩემს გულში, მე მივანგრ-მოვანგრე ყველაფერს, მე მოვსპობ ყველაფერს, მე დავღეწე დედამიწას და ვერა კი ჩემი იქნება, მარტო მეში, მხოლოდ ჩემი! (თანდათან ოფლში შედის და სტენსზე გეჟეჟთ დასმის, შემდეგ მუსიკაზე დაუქვება და თითქმის დოცელდასს) ძალიანო ციურნო, ჯოჯოხეთის ალებო, მესთა გრიალნო, ზღვის ტალღებო, ქარნო ძლიერნო და ქარიშხალნო, დამის წყვილიანო, შემოკრბით ჩემთან!

პეტ. (თავისთავის ხელანუწობადაი) ღმერთო, რა შეგცოდნენ ამის ფასი!

2 პოეტი. (წამოსტება) მოუმატეთ ამას

გრიმი. შემდეგ ის, რომ სცენაზე გრუხუნი უნდა გრიალებდეს ამ დროს, ელვა იყოს და ქარიშხალი და დარწმუნდებით, რომ საშინელი სურათი იქნება, საშინელი. ერთის სიტყვით ძლიერ შთაბეჭდილებას მოახდენს. მთელი დრამა ბრძოლაა ვერასა და ერასტის შუა. ერასტის გარშემო თავს იყრიან ბუნების ბნელი, გამანადგურებელი ძალები. ვერას გარშემო კა მზე, მთვარე, ვარსკვლავები, ყვავილები და ამ ბრძოლაში ვერა იმარჯვებს. ერასტი კვდება და ბოლოს მზე ამბობს: ვერამ სძლია ერასტს, სიცოცხლემ დასთრგუნა სიკვდილი. შემოკრებით ჩემთან, ვისაც სიცოცხლე გწყურიათო. ამას იმიტომ ამბობს, რომ დრამის ბოლოში ვერას მზე ირთავს. ამგვარად ეს დრამა ფილოსოფიური-სიმბოლისტურია. (გადაშლის შეფრე სელსანქს) აი, მეორე დრამა, რომლის შინაარსიც ფილოსოფიურ-მისტიკურ-ტრაგიკულია.

პეტ. (გააწყვეტიანეს) მე დამიტოვეთ და მე თვითონ წავიკითხავ.

2 პოეტი. არა, მე მხოლოდ შინაარსს გავაცნობთ, რომ მერე უფრო ადვილად გაიგოთ. აქ არის კეთილისა და ბოროტის შეტაკება. საშინელი ბნელი ღამეა, წვიმს, გრუხუნებს, ელვაა, დედამიწა იძვრის. რაღაც დემონიური ხარხარი ისმის დრო-დრო. ასე უნდა გაგრძელდეს ნახევარ საათს, რომ მაყურებლები რაღაც საშინელი მოლოდინით გაიჟღერდნენ. შემდეგ ყოველისფერი მიყუჩდება ცოტა ხანს და ისეთი გრუხუნი გაისმის, თითქო დედამიწა გაირღვაო, გავარდება ათი მეხი, სცენა ოდნავ განათდება და გაპოზილი დედამიწიდან ამოვა უხარ-მახარი, საშინელი სახის რქებიანი და ბანჯღვლიანი არსება. ეს არის ბოროტება; ცეცხლის თვალებით მიმოიხედავს გარშემო. სცენა გაივსება ალებით, ალქაჯებით, ეშმაკებით და ყველანი იმის ფერხთქვეშ გაიფანტებიან. სამაგალითო სურათია, სამაგალითო. თამამად შემოძლია ვსაქვა, რომ თანამედროვე ლიტერატურაში, არაფერი ამის მგზავს, არ მოიპოვება. შემდეგ იწყება სამაგალითო მონოლოგი ბოროტებისა: (დუქსად)

უნდა დავიპყრო ქვეყნიერები,
დავიმორჩილა ყველა ერები!

მე ვარ მპყრობელი ქვეყნიერების,
მე ვარ ბატონი ყველა ერების!
მე უნდა დავცე ყველას თავხარი;
დავაწყებინო ყველას ზანზარი.
ყველგან ისმოდეს გლოვისა ზარი,
იყოს ცხივრება მით შესაზარი.
სისხლებით უნდა მოვრწყუო მთა-ბარი,
ცხადათ ვუქციო ყველას სიზმარი.
უნდა წავკიდო ცოლი და ქმარი
და გავამეფო ყველგან ზამთარი.

ეს მონოლოგი ძალიან დიდი, მაგრამ თქვენ აქედანაც დარწმუნდებით რამდენი მუსიკაობა და რამდენად მღერძარი რითმაა. მეორე მოქმედება წარმოადგენს საუცხოო მთვარიან ღამეს, ისმის საამური მუსიკა, ბულბულები გალობენ. წარმოიდგინეთ, მე რომ ეს დავწყრე და წვაიკითხე, რაღაც არა ჩვეულებრივმა ძალამ დამირბინა მთელ ძარღვებში. ავენტე, გიჟივით გავარდი დისახლისის ოჯახში და კოცნა დავუწყე დისახლისს, მიუხედავად იმისა, რომ ის თითქმის სამოცის წლის არის. ისეთი ძლიერი სიყვარული ვიგრძენი, რომ არ ვიცოდი რა მექნა.

პეტ. წარმოიდგინეთ, რა იქნება თქვენი დრამა რომ დადგან. სიყვარული გაათავებს თუ არა თავის მონოლოგს, მთელს თეატრში კოცნა შეიქნება.

2 პოეტი. დიახ, დიახ!.. მე დარწმუნებულნი ვარ, რომ ეს ასე მოქდება. თქვენ ცოლიანი ხართ, არა?

პეტ. დიახ.

2 პოეტი. ოო, როცა თქვენ და თქვენი ცოლი იქნებით მარტო, მაშინ წვაიკითხეთ ორივემ. ჯერ-ჯერობით მე ამ ორ პიესას გიტოვებთ, ბევრი თვალთვრება ამით არ უნდა. თანვიდან ბოლომდე ჩემის ნერვების ნაწურთა ორივე. ხოლო ჩემი პირობა შემდეგია: ორივე პიესა ხუთჯერ მხოლოდ ჩემ სასარგებლოდ უნდა დადგათ, გარდა ხარჯებისა, რასაკვირელია. შემდეგ ოთხჯერ სანახევროდ და ნახევარი მე, ნახევარი თქვენ. მერე კი სულ თქვენთვის მიჩუქებია. ახლა კი მშვიდობით. (სელსანქს დასად)

პეტ. აი, მეხი კი დავცეო მაგ ცარიელ გოგრაზე. (დაჯდება) უუჰ! ერა ტიპის ხალხმა

დაიწყო ჩემთან სიარული. ე რა ხათაბალას გა-
დავეციდე! თუ ასე გაგარძელდა რამდენიმე ხანს,
უნდა გავიპარო სადმე სწორეთ.

(შემოდის კარგად მოაწიფებული, უფასათით ზრან-
ჭია და კადატუღანჭუღად მოფანანაყე ქალი)

XII

პეტრე და ქალი

ქალი. (ხელს გაუწვიდის) ღიზა ბერიძისა
გახლავართ. (ზეტრე წამოდგება და ხელს არამუკეს)
მართალია გათხოვილი გახლავართ, მაგრამ ჩე-
მი ქმარი ისეთი დესპოტი იყო, ისეთი ტრანი,
ისეთი მტარვალი, ისეთი რეაქციონერი ბურჟუა
და არისტოკრატა, რომ მე იმასთან ცხოვრე-
ბა აბა როგორ შემეძლო. გავშორდი.

პეტ. (დაჯდება და კალამს აადებს) დაბრძან-
დით.

ქალი. (დაჯდება) გმადლობთ.

პეტ. (თავისთავის) ძლივს არ მოვიდა ერთი
კლიენტტი. ლთულად რაზვოდი უნდა. (მას) მე
შემიძლია ყველაფერი დახმარება გაგიწიოთ.

ქალი. სწორედ მაგასა გთხოვთ. მე საში-
ნელი წყურვილი მაქვს, რომ მთელი ჩემი ძაღ-
ლონით სამშობლოს ვემსახურო, მთელი ჩემი
სიცოცხლე სამშობლოს შევსწირო.

პეტ. (თავისთავის) რა შუაშია რაზვოდი და
სამშობლოს სამსახური; არ მესმის. თუნდა თა-
ვი მაშკერით, ამასაც არტისტობა თუ არ უნდა.
(მას) ერთი ეს მიბრძანეთ, თქვენ რაზვოდი გინ-
დათ, არა?

ქალი. რაზვოდი რა ეშმაკად მინდა, თავ-
ში ქა უხლია ჩემს ქმარსაც და რაზვოდსაც.
მე თავისუფალი სიყვარულის მომხრე ვარ, და
არა ბურჟუაზიული ქორწინებისა. ქალაღის
ნაფლეთი ჩემთვის საჭირო არ არის. უკაცრა-
ვად, თქვენ სოციალ-დემოკრატ ბრძანდებით,
არა?

პეტ. არა. მე ფედერალისტი გახლავართ.

ქალი. მე მინდა ვემსახურო სამშობლოს
იმ დარგში, რაშიაც ნიჭი მაქვს. მე კი მსა-
ხიობის ნიჭი მაქვს. ოოოჰ, ვერ წარმოიდგენთ
როგორ მიყვარს სცენა.

პეტ. (თავისთავის) ღმერთო, ეს რა ჰირს
გადავეციდე!

ქალი. ზაღაში აღარავეინ აღარ გახლავთ,
მე უკანასკნელი ვიყავი. თუმცა აღრე მოვედი,

მაგრამ ბოლომდე დავრჩი, რომ ცოტა მეტი
დრო წავართვათ, ვერ წარმოიდგენთ, რა რი-
გად მიყვარს სცენა. სცენის გახსენებაზე მთელს
ტანში, მთელს ძარღვებში რაღაც ჟრუნტული
დამირბენს ხოლმე. მივმართე ჩვენს რეჟისორს,
ჯერ კი დამპირდა, შემდეგ უარი მითხრა, რო-
გორ მოგწონთ? ისეთი საძაგელი ხალხია ეს ფე-
დერალისტები, ისეთი საზიზღარი, რომ მეტი
არ შემიძლება. (ხაზის კალათა) რით, მე ახლა
სოციალ-დემოკრატა გახლავართ, დახი!.. უკა-
ცრავად, თქვენ სოციალ-დემოკრატ ბრძანდე-
ბით, არა?

პეტ. არა. მე ფედერალისტი გახლავართ.

ქალი. (ხასადდუკად იცინის) ფუი, სულ და-
ვიბენი. ახლა მეც ფედერალისტი გახლავართ.
დახ, წინეთ სოციალ-დემოკრატა ვიყავი, მა-
გრამ ისეთი საძაგელი ხალხია სოციალ-დემო-
კრატები, ისეთი საზიზღარი, რომ მეტი არ შე-
მიძლება. ახლა გავგეგოპის წევრებს უნდა მივმარ-
თო. ორთან ვიყავი და შემპირდნენ. ახლა თქვენ-
თან ვიხსელთ, რომ დააქროთ ის ცეცხლი,
რომელიც ჩემს ძარღვებშია. მე ერთ მონო-
ლოგ ვიტყვი.

პეტ. (გააწვევტიხებს) ეგ სრულებით საჭი-
რო არ არის. გამოსაცდელი წარმოდგენა იქნე-
ბა მაინც.

ქალი. არა, იქნება მე არავითარი ნიჭი
არა მაქვს და რად უნდა ჩავაყენოთ უხერხულ
მღვთმარებაში. რომ შექმდე გისაყვედურონ?
მხოლოდ მე ვიტყვადი მონოლოგს ჩემი საკუ-
თარ ღრამიდან. მე ღრამებსაც ვწერ; ერთი ამ
ცოტა ხანში კიდევაც დაიბეჭდება და ერთ ეგ-
ზემპლიარს თქვენ მოგართმევთ. ჩემი შესაფერი-
სია ლირიკულ-ტრალიკულ-დრამატული რო-
ლები. ისეთი ცრემლები მომდის, ისეთი, რომე
ათ ცხვირსახოცს ვასველებ.

პეტ. მაშასადამე, როდესაც თქვენ ითამა-
შებთ, უკან ერთი კაცი უნდა იდგეს ცხვირსა-
ხოცებით სავსე კალათით?

ქალი. (აღაშუბა) დახ, დახ... მე ერთი
საუცხოვო ღრამა მაქვს „ლევანი და მარო“. ლევანსა და მაროს გაგიყვებთ უყვართ ერთი-
ნეთი. მაგრამ მარო მიიღებს უსახელო წყრილს,
რომელიც ატყობინებს: ლევანი გარყვნილი, სა-
ძაგელი კაციაო. მარო დაშორდება მას. გივი-
ლის კარგა ხანი, და ამასობაში მარო დარწმუნ-

დება, რომ ის შეცდომაში შეიყვანეს. როდესაც შეხვდებოან ერთმანეთს, აქ იწყება მაროს მონოლოგი. (წამოდგება და განსეუ გადგება. ხელეებს გაშლის, სხეზე გათვება ესტება. ზეტრე ზას და დამალთ შეჩერება) ლევან!.. ლევან!.. ლევან!.. ჩემო ლევან!.. ლევან!.. ჩემო... ჩემო... ჩემო... ლევან!.. ჩემო ლევან!.. (წინ წამოაწეეს, შედგება. სულ ზეტრეს შეხსურება. შემდეგ უკან დაწეეს. მთელი მონოლოგის დროს ხან წინ წამოაწეეს, ხან უკან. ხელეებს უშით იმტრეებს და თვალეს ატრიალებს) უჰ!.. უჰ!.. (ხელეობ ჩამოეშება და ქეითინებს რამდენსმე ხსნს) მე შევიქენი მსხვერპლი საზოგადო სიცრუისა, სიხარბისა, გარყენილებისა!.. ჩე მსხვერპლი ვარ, უდანაშაულო მსხვერპლი, ლევან!.. ლევან, მსხვერპლი ვარ... ლევან... მსხვერპლი... უდანაშაულო მსხვერპლი, ლევან... ჩემო ლევან, რა რიგ მიყვარხარ... გაგიყვებით მიყვარხარ!.. (ზეტრეს ესეუება. ზეტრე ცდილობს მოაშოროს, მაგრამ ქალი მაგრად ხეკვს კისერზე ხელეებს. ამ დროს ზალაშა გამოვლენ ზეტრეს ცალი და სიადერი)

XIII

პეტრა, ქალი, ცოლი, სიღმეზრი და იანონი

პეტ. რას შერებთ, მე ხომ ლევანი არა ვარ.

ქალი. უშენოთ სიცოცხლე არ შემოძლია... მე შენ მიყვარხარ, მხოლოდ შენ, ჩემო ლევან, ჩემო მარგალიტო!..

სიდ. იქ არავინ არის?

იან. ერთი ქალია და აღარ გამოვიდა.

ცოლი. (გაოცებული) ერთი ქალია? ლამაზია?

იან. (დომილით) არა უშეეს-რა, ქალბატონო. (სიადერი და ცოლი კაინეტიის კარებთან მივლენ, დაიკუნებთან და უურს უგლებენ, ხან შიგ იჭვრატებაან)

ქალი. მე შენ ვერ მოგშორდები, წამიყვანე ს-დაც გინდა, უშენოთ ჩემი დღენი მოწამოლულია!.. უშენოთ მე ს-ცოცხლე არ შემოძლიან! მიყვარხარ, მიყვარხარ! გაგიყვებით, გაგიყვებით, გაგიყვებით! მე შენთვის ვცხოვრებ, შენთვისა ვდნები! (ცალი და სიადერი ერთმანეთს გადახედვენ)

სიდ. გესმის?

ცოლი. ეს რა ამბავია?

სიდ. (კანს შეადებს ერთბაშთ და შევლენ)
ქალი. (ზეტრეს კისერზეა ჩამოკიდებული) უშენოთ ცხოვრება მე არ შემოძლია!

ცოლი. (დაეცემა სკამზე და ისტურება მოუვა, კეისი, ტირის, ყვარის. სიადერი ქალს მიგარდება უკანდან)

სიდ. აი, შე წუწკო! შე კახა, შენა!.. (ეწევა ქალს უკანდან, ქალი ზეტრეს კისერზეა ჩამოკიდებული, ამგვარად დანბანს სცნასზე. ბოლოს ზეტრე გამოუსვლტება ქალს ხელადან და სკამზე დაეცემა. ქალი კეივლით გარედ გარბის, უკან სიადერი მისდევს. ასთინი იცნანს. სურათი. *)

Handwritten notes:
ქალი - ზეტრეს კისერზეა ჩამოკიდებული.
სიადერი - მიგარდება უკანდან.
და მის თეატრში

ზამთრის გასულს საშინელი სიცივე იდგა. საღამო იყო. ქარს ვაჰქონდა ზუზუნნი სახლების სახურავებზე, თითქოს ბავშვივით ტაროდა, ხან ვაჰქოდა, ხან ლჟოდა, ხან კენსოდა ავადმყოფსავით ..

უცებ ისე მძლავრად დაბერავდა, ისე მრისხანედ გაღვივლიდა სახურავებზე, რომ იერაშზე მისულ ჯარს მოგავანებდა!..

გორხლას აყრდა თანჯარას და მიკაკუნებდა, თითქოს მეხვეწებოდა: შემოშვი, გავყინეო!..

მარტოკა ვიყავ ოთახში! გარშემო სიჩუმე გამეფებულიყო! შავმა თეატრებმა ჩემი გონება წაიღეს და შორს გადამახედეს!..

უფსკრულში დავინახე შავი ადამიანები!.. ბოროტის ღიმილი მათ სახეზე თამაშობდა!.. თვალბში ამოვიკითხე ზიზლი, შური და მხეცობა!

თავზე დასტრიალებდა მათი ბატონი კოქლი, კუზიანი, უმგზავსი ბებერი და აქეხებდა!..

შავი კაცებიც გულ მოდგინდ მუშაობდენ და შვე ყუთებში მარდად აწყობდენ ბორკილებს, თოკებს, ხიშტებს, ტყვია წამალსა და რალაც მანქანებით უცებ აქრობდენ იქიდან!.. ბატონი-კი სატანიურად იღიმებოდა! უყუ-

*) ეს ვოდველი პირველად წარმოადგინა ქართ. დრამ დანმა ქართულ თეატრში 1910 წ. 7 თებერ.

რებღ ამ მასალებს და შევძრწუნდი!.. გამოვფხიზლდი, ტანში დამაჟირალა, შემცივდა!.. გარედ ქარი მსუოდა, ფანჯარაში მოკაკუნებდა!..

მაველ ბუხართან, შევაწყე შემა, ნავთი შევსხი, და მოვლკიდე!..

დავრიალდა ბუხარი!..

შეშამ იწყო ტკაცუნი და სისინი!..

ცეცხლი ბუხარში ძლიერდებოდა!.. მე ახლოს ვიჯექ და შევეურებდი! ისევ ჩაფიქრდი! ბუხარში ცეცხლმა იმატა, სინათლე მოჰფინა ოთახს! ვიგრძენ საამური სითბო, და გულიც გამელო, გაშვდი!..

შეშები მთლად ცეცხლის ალში გაეხვივნენ და ჩემს ოთახს ნახს, ალტაკებულ კამკაპა სინათლესა და სითბოს ჰგვრიდენ!.. გამოიღვა თავში: ერთს ღროს ეს შეშები მდელიღურ გაშლილ შტოვებით მაგრად ფესვ მოკიდებულ ხეებს წარმოადგენენ, და მალა მთიდან ამყად დასცქეროდენ მიდამოსა და ბუნებას ამშვენიერებდენ!.. ცოცხლობდენ და ხარობდენ!.. ახლა-კი, ძირში მოჭრილნი, შეშად დაქუცუპეცულნი ბუხარში უკანასკნელად სითბოსა იძლეოდენ!..

ყველა მშვენიერებას ადამიანი თვის დასაკმაყოფილებლად აგრე უღებს ბოლოს!

ამსხვრევს ბუმბერაზებსა, ჰგლეჯს კოკორსა, მაგრამ ბუნება მაინც ვერ შეაკვდება!

ნაყოფი უფრო მძლავრად აბიზინდება ზა შეამყოფს ველს, მთას, მანდვრებსა!.. აგრედვე ვერ ჩააქრობენ სინათლეს, ვერ დაახშობენ მის ნათელსა!..

ციხე-სიმაგრეს, მისთვის აშენებულსა, ღრო მოუღებს ბოლოსა, კვლავ ბრწყინვალედ გაშოაშუქებს და სითბოს მოჰგვრის არე-მარესა!..

მინელდა ცეცხლი, ნაკვერჩხლად იქცა, ზედ ნაცარი გადაეფარა!

მეც წამოდექ, ფიქრებით დაღალულა მიეწყეტი ტახტზედა!.. ქარი ჩავარდა, ფანჯარაშიაც აღარ ისმოდა კაკუნი!..

გიორგი თაყაყაყალი

დედაც ბუნებავ!

ბედით ტანჯული, სოფლით დევნილი, ჟრწმუნოა ფიქროვან ბოროტ-ღელვლილი, დედა-ბუნებავ! ჩემო დედაბავ! შესსკენ მოვილტვი, უსასოთ ქმნილი.

ტანჯვა-ვაებას ველარ გავუძელ, სული მოითხოვს მშვედ ნავთსაყუდარს, ვერ მივეთვისე ადამიანსა სულ-მდაბალ მონას, უღმერთოს, მზაკვარს.

მიყვარს ეგ შენი მშვენიერება, უკვდავებისა გამომატველი, ოდეს შენთან ვარ რალას დამაკლებს გულის დამწველი, შავი ნალველი?

ტანჯვათ სავანე არის სოფელი, ამოება — ჩვენი ცხოვრება, მაგრამ მე შეებად ისიც მეყუფა, რომ თვით სმარე შენთან მექნება...

ტ. ცაბიძე

ალ. გარ. ჭავჭავაძე

ღრამატიული მიღვეწ. ასპარეზზე

ალ. ჭ ა ვ ჭ ა ვ ა ძ ა ძ ე

(ვაგბთქუჩა. ის. „თაყაფრი და ცხლავრეზა“ № 13)

თავ. აღ. გარ. ჭავჭავაძე დაიბადა 1786 წ. ზეტერბურგს. იგი მონათდა ეკატერინს იმპერატრიცამ. 1793 წ. ზატარა ალექსანდრე შაინარეს ზეტერბურგის ერთს გეროს ზანსიონში, რომლის გამკმბ იუო ერთი განათლებული ფრანგა. სსწავლე-ბეღში აღ. ჭავჭავაძე დაშოა კარგა ხანს, ზედმა-წვეწნით შეისწავლა რუსული და ფრანგული ენები, შიადღა დროის შესაფერი განათლება. კარგად სწავლობდა ქართულს ენასც.

დიდი მოყვარული იუო ქართველი ერის. გული დიდად ეთანადრებოდა ქართველთ შეფეთს ტახტის მოშლასზე თბილისში. 1801 წ. სსქართველოს რუსეთთან დაჯავშარების შემდეგ შისმს მამამ, გარსე-ვან ჭავჭავაძემ, ახლავაზდა ალექსანდრე თბილისში ჩამოაყვანა, მანამდე ალექსანდრეს თბილისი თვადით

არც კი ენახა. ჩამოსვლისთანავე მიემხრო ალექსანდრე ნატონიშვილის ზარტანს, რუსთა წინააღმდეგ ბრძოლაში. მერე რუსის სამხსენებო შუქიდან, ბოლოს მიაღწია გენერალ-ლეიტენანტანობას. გარდაიცვალა 1846 წ.

ალ. ჭავჭავაძე თავის განხილუბის გარეშეც ბუნებით ნიჭიერი იყო, კარგი მცოდნე და მტკიცე მთარგმნელი. 1805 წ. სთარგმნა ფრანგული ენადამ რეალური განხილუბის „დასაღ ჩვევით, შეტყობილობით და ხეობით“. მანვე სთარგმნა ფრანგული ენადამ სხვა და სხვა დრამები და ტრაგედიები, მკვლევითურ: — „ცინა“, ტრაგედია რასინისა 1810 წ. ლექსად; ეს თარგმანა დღემდე ცალკე დარჩენილია არც დაშინალი. „ცინის“ რეაქტორმა იანკო კერესელიძემ მიამბო, რომ რასინს გარდა ალ. ჭავჭავაძის ფრანგული ენადამ შექმნილის და სხ. ზოგი დრამებიც უთარგმნათ. ეგელს აქედან სხანს, რომ ა. ჭ. კარგი მტკიცე იყო დრამატოული მწერლობის, შეტყობული ჰქონდა თეატრის-მნიშვნელობა.

ალ. ჭავჭავაძის-მიერ ნათარგმნ დრამა-ტრაგედიათან ჩვენ დრომდის მიაღწია ვოლტერის — „ზინა“-მ, თარგმანა ლექსად, ხელთნწერი მიზიზიკვან ძველს წიგნებში. „აღზინა“- ვოლტერისავე ტრაგედია, ლექსად. იორვე ეს ტრაგედია 1820 წელსია ნათარგმნი ფრანგული ენადამ. ამით მერე სთარგმნა ლექსადვე ტრაგედია „მურანა“ 1825 წ. და იმვე დროს ანუ 1828 წ. უთარგმნია ვოლტერისავე ტრაგედია „მუჰამედი“. ფრანგულიდანვე სთარგმნა დრამა „ერაკლე“ ლექსად, ერთ მთქმელებად, ამის ხელთნწერი დაცულია „წერაკითხვის სამკითხველობა“-ს. სხვა ტრაგედიებიც ჰქონია ნათარგმნი, მგრამ სმწუხროდ მათ ჩვენ დრომდის ვერ მიაღწიეს.

„მუჰამედი“-ს თარგმანი ვაკძლევეს უფლებას ვსთქვით, რომ ალ. ჭავჭავაძე თავის დროის ვეზად დრომდ განხილუბული და სრულიად მოქალაქურის მიმართული კაცი იყოთილა, რადგანაც „მუჰამედი“-ში მუჰამედი გამოყვანილია, როგორც ხალხის ცენტრურად მიმტყუებული, რომელსაც ხელში უბრლო ხალხის მოსტყუებული კვეთის უკვანა, მის სმწუხლებით უბრლო ხალხის სიბრთუისაკენ ამგწაგრეს და ფანტოზის უხერკავს. სხვაც ბევრი რამ არის ამ ტრაგედიაში გამოყვანილი. ასეთია ნწერლობის თარგმნა ქართულს ესხვე რადენათაც სსარგებლობა იმდენად საკვარველი. ადობა იუვენ ქართული შორის ამის გამგებინა, რომ ასეთია ბიესები თარგმნებოდა.

ალ. ჭავჭავაძის დროსვე ჩვენს ვხედავთ ბიესის მთარგმნელად მკოდანს ნიკოლოზ ბრათაშვილს, მგრამ ამხვე შემდეგ წერალიში.

(შემდეგი იქნება)

ზ. ჭიჭინაძე

1909 წ. სეზონი

(ვაკძლევეს. სს. „თ.“-ც. № 11)

მ. ზუბანაშვილების სხხლხო სხხლში ქალაქის სსხლში დროში ქართულ დრომდ. სსხოკადობის თვეში 3 დღე. გამგებამ შესადგულად დანახს 1908 წ. ეს დღეები გარდაცვა სტენის მიყვანთა ჯგუფისათვის, რომელიც მიეკვლდა სხხლხო უხერკანტეტის ქართულ სექციას და მართავდა წარმოდგენებს. წარმოდგენების სქმე წესიერად მიმდინარეობდა, მგრამ სმწუხროდ თვით სტენის მიყვანთა ჯგუფში ჩამოვარდა უთანხმოება და სქმე იქმდის გამწვავდა, რომ წარმოდგენების ბედი ხიფათში ჩავარდა. ამსთან, როგორც გამოყოფილი ჯგუფი. ისე თვით უხერკანტეტის სექცია და გამგებამ შეეცილენ ერთმანერთს და დღეების მითვისებაც განიზრახეს ერთ დღეს 21 ნოემბერს რომ იორვე მხარეს დაეცა წარმოდგენები. გამგებამ მიამტკიცა უურადლებამ ამ დავას, ხელახლად დამტკიცა ქალაქის გამგებანისკენ გამდმოცემული დღეები და მოაწვია იორვე მოხარდაბრე მხარე, რომ სქმე დამდგობითა გამოვიდა და შესაფერი დღე ესმარ. 18 ნოემბერს გამგებამ მოისმინა მოხერკება სს. უხერკანტეტის გამგებანს წარმომადგენელების, სს. წარმოდგენების მმართველ სექციის წვერთა და ახლად დაარსებულ წრის წარმომადგენელთა — ამ უთანხმოების შესახებ, და მიიღო რა მხედველობაში დრამატულ ხედვების და მდამო ხალხის ინტერესები 19 ნოემბერს თავის სხდომასზე დადგინა: 1, სსურველია, რომ არსებობეს ცალკე წრე ზუბ. სხხლხო სხხლში წარმოდგენების განმართავად; 2, ზუბანაშვილის სხხლხო სხხლში ქართულ წარმოდგენების დღეები გარდგეს ამ სხლთან ახლად დაარსებულ ქართულს წრეს მხოლოდ იმ დღედან, როდესაც იგი მიიღებს დასმტკიცებულად წარდგენის დემოკრატულ ნიადაგზედ ახლად შესწორებულ წესების და ხელახლად მოახდენს გამგებანს წვერთა არჩერებს. მანამდის კი სხხლხო სხხლში წარმოდგენების მართვა მიქნდოს ქარ. დრ. დასის მსხიობს კ. შთიორიშედს, რომელსაც დაუკვდოს

ანგარიშები წარუდგინოს მომავალ ახლად არჩეულ წრის გამგეობას.

ეს დადგენილება სისრულეშია იქნა მოყვანილი და შემდეგ წარმოდგენილიც ჩვეულებრივ წესიერად მიმდინარეობდნენ. სხალხო უნივერს. გამგეობამ განსახიერა გამგეობის დადგენილება ქალაქის სპორტში, რომელმაც ეს საგანი ხელახლად განიხილა და გამგეობის დადგენილება ძალაში დატოვა. სხალხო სხლში წარმომადგენლად გამგეობამ აირჩია ბ. ივ. კამაროელი. ქალაქის სპორტის კომისიაში, რომელიც განჯაგვის სხალხო სხლს, ქართულ დრამ. სხალგ. წარმომადგენლად არჩეულ იყო ალ. ჯაბადარი, შემდეგ ალ. ირ. ნანთაშვილი, მგრამ რადგანაც მოწამობა ვერ წარადგინეს ტექნისა, ისინი დამტკიცებული არ იქნენ და ამიტომ ახალი წარმომადგენლის არჩევას სსჭიროა.

6. შ. გაბუნია-ცაგარლის იუბილე

დრამ. სხალგ. გამგეობამ თავის დროც დაადგინა, რომ შორსნდელ სეზონშივე, ან გაზაფხულში მინც გაემართა დამსწერებული არტისტის ნ. შ. გაბუნია-ცაგარლის 30 წლის მოღვაწეობის იუბილე; მაგრამ ამ განზრახვის სისრულეში მოყვანა მოხერხდა მხოლოდ ამ სეზონში.

1909 წლის 3 ოქტომბერს გამგეობამ მოაწვია თავის სხალგაზე ბევრი სანატია და ასეთი დღესასწაულების მოწოდებაში გამოცდილი ზირნი და დაადგინა გაემართა ქართულ თეატრში დღესასწაული 29 ნოემბერს. სქემის მოწოდება მიენდა სვანკებით ამორჩეულ სოუბილეო კომიტეტს, რომელშიც ამორჩეულ იქმნენ: კნ. ელისაბ. ირაკ. ას. ჯამბაგურთბუღიანისა (თავმჯდომარე), ზ. ა. გოთაყ (თავმჯდომარის ამხანაგი), ალ ზ. სარჯიშვილი (ხაზინადარი) ან. სოლ. დულაძე (მდივანი), კნ. ან. გ. ას. მახაღლის, მარ. ივ. ასული დემურიასი, მარ. ნ. მღვივის-გედრებისელი, ნ. გ. ქართველიშვილი, ნ. დ. ერისთავი, მის. დ. კოდოსნიძე, ნ ა. ტრასაძე, ივ. ზურაბიაშვილი, ალ. შახინავა, იოს. ნ. შერეკელიძე და არტისტების წარმომადგენელი ელ. ჩერქეზიშვილისა და კ. მესხი. სქემის შწარმოებლად მოწვეულ იქნა იოს. იმედაშვილი. კომიტეტს ჰქონდა 12 სხალგა და ეთგელოვე ღონისძიება იხმარა, რომ დღესასწაული კარგად მოეწყო.

29 ნოემბერს დილით გაემართა თეატრში მილოცვა — სიტყვებისა და ადრესების წაკითხვა.

სულ დაესწრო 138 ღებუტაცია, წარმოსთქვეს

38 სიტყვა, წაკითხეს 22 ადრესი, გამოგზავნილი იქნა სხალსამდე დეპეშა, ოცამდე ოქროს, ვერცხლის და ძვირფასი თვლებით მიართული სხალქართ. სხალმოს გამართა წარმოდგენა: I ორი ობოლი, —

- II დაქცეული ოჯახი,
- III ხსნუმა.

შორე მოქმედების შემდეგ ოუბილიარს მისალოცი სიტყვები უთხრეს ობილისას და ქუთაისის დასის წარმომადგენლებმა და დრამატურგმა გაბ. სუნდუკიანცმა.

შემოსავალი იყო:

დილისა და სხალმოს წარმოდგენების	1718 მ. 5 კ.
ობილისის თვალდაზნაურობისაგან	400 მ.
დ. ზ. სარჯიშვილისაგან	300 „
ო. ივ. ას. სარჯიშვილისაგან	200 „
ქალ. სოხუმიდან	200 „
ნ. დ. ზუბოლაფისაგან	100 „
ს. ტერსტრეტიანისაგან	100 „
კავკაუის ქართველთაგან	100 „
ქალ. ფოთიდან	100 „
როსტოვის ქართველთაგან (ელაისის ხელით)	85 „
ნ. გ. კანდიელისაგან	60 „
ზ. ა. ქალთანთროვისაგან	40 „
ახალსენაგის სხალგადგობისაგან	35 „
სხალქემ. საპლის წყერის ან. შ. ერისთავისაგან	25 „
ქქ. ი. ბ. კანზარანცისაგან	25 „
ალ. თ. სარჯიშვილისაგან	25 „
ქქ. თ. ი. დ. ბუქიაბუგაისაგან	20 „
თნ. დას. შვეკულიძისაგან	15 „
კნ. შ. შ. თუმანაისაგან	10 „
ა. ა. ენთაიანისაგან	10 „
თავ. დ. ა. გურამისაგან	10 „
გ. გ. ბერელაშვილისაგან	6 „

სულ 3654 მ. 05 კ.

გასავალი იყო 854 მ. 42 კ.

წმინდა შემოსავალი დარჩა 2799 მ. 63 კ, რომელიც ჩამარდა კომიტეტის ხაზინადარს ალ. ზ. სარჯიშვილს ოუბილიარის გადასცემად.

ქართ. დრ. სხალგ. გამგეობა უცხადებს უტულითადესს მადლობას ყველა იმ ზირთა და დაწესებულებათ, ვინც მიიღეს დღესასწაულში მონაწილეობა და აზრდევ ვინც ხელი შეუწყო მის წარმოებას, როგორც ზირდას შრომით, ისე შემოწირულებათაც.

პავ. იოს. თუმანიშვილის დეპეშა:

ნებს მაბოძეთ, ეოვლად ზეტაგენულო ბატონო ნატვლია, შოკადუნთო ჩემო შოლოცვას თქვენი იშეათაო სსსენო შოლავუკობის თობილეს გავო, რომელმაც დირსულად დამისურა შოელი ქართველობის მდლობა. დმერთაბ იხეთოს თქვენი ხსენდობა ვა ნყოფიერი შუმსობა ჩვენი ერთხული სსენის დსამშქენებლად. თქვენი თობილეს დარსს აღსახამნავად ვნაშვ კონკურსს ერთს ან თრ შოქმედობისა ზიესისათვის, რომელიც შოილენილა უნდა იეოს თქვენი ძიარობისი ხსენდის ზეტავსენემლად. კონკურსის ვადთ ითვლებს ერთა წელიწადი დდიან თქვენიას თობილეს გავსდისა. ზირველი ზრემია იქნება 200 მან. შორე — 100 მან. კონკურსის ზირობისა გავიკვლევს შინდობილა ქენებს ქართულ დრამატოულ ხსოვადობის გავუკობას.

თავადი პავლე იოსავისი ბი თუმანიშვილი:

ბარბაღე მელიქიანის იუბილე

ქ. დრამ. სსხ. გავუკობამ გავსაკუთრებული შონსწილევობა შიილა ბარბაღე მელიქიანის 25 წლის

შოლავუკობის დღესწწაულში, რადგანაც ეს მისხობა ქალი 5 წელიწადი შოლდმავად კმსხურებოდა ქართულ სსენას და შოედვეკში დრო-გამოშებით იღებდა შონსწილევობას ქართულ წარმოდგენებში. სოიუბილეთო კომიტეტმა გავუკობის მხრით წარმომადგენლებად იუვენს თ. ნ. დ. ერისთავი და თ. კ. ზეაშვილი. თობილეს დღეს გავუკობამ შირთვას თავისისა და არტისტების ხსენდით ვერცხლის გვირგვინი და თ. ნ. დ. ერისთავს წავიკობის შესიგერი ადრესი.

გ. გედევანოვის იუბილე

რადგანაც ამ წელს შესრულდა 25 წ., რაც სსსენო სსზრეკსზე გავაგვდა არტისტი გუდევანოვა, გავუკობამ დადგინა ადლევსწწაულოს შისი თობილეს 2 შისის. ამორვეულ იქნა გავსაკუთრებული კომიტეტი, რომელიც სისრულეში შოიყენს ამ დადგენილებას. კომიტეტში არიან. დ. შდებროვი (თავმჯდომარე) გ. ნ ქართველიშვილი (თავმჯდომარის ამსხნავი) იოსებ იშედშვილი (შდივანი).

სეზონის დასრულებამდის კომიტეტს ჰქონდა 3 სსდამი.

ქალი ლიტერატურისა და ცხენებაში

(ნ. აბრამოვიჩის ლექციის გამო)

ქალი — დიდებული პრობლემა კაცობრიობის ისტორიისა. რა არის ქალი, რათ არის ასეთი და როგორი უნდა იყოს, აი, საკითხი, რომელიც არ აძლევდა, არ აძლევს და არც მისცემს აღდამიანს მოსვენებას. ბევრი საყვარული და სიძულვილი, ბევრი შხაზი და სისათუთე, ბევრი უჟამართლობა და სპარტოიანობა დხარჯულია ამ მშვენიერ ხატების რიდეს ასახედლობა. კაცობრიობა სიყრმიდან დაწყებული დღევანდლამდის ამ სასოებით შესტკერის ქალის მშვენიერ სახეს, ისახავს ამ სახეს თავის მფარველ ანგელოზათ, მსხენლათ, ან საშინელის ბროდლებით თავს ატყდებდა მას, მიწასთან გასწორებას უქადის. ძველ კბრულ კულტურას ასურ-ბაბილონელთა, სპარსთა, მიდველთა საზოგადო აზრს ქალი უწმინდურებად ჰქონდა დასახული. ვლინთა შეხედულებით ქალი მამაკაცის ესთეტიურ, ეროტიულ და პორნოგრაფიული მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად წარმოშობილი არსება იყო. თუ გბრავლნი, ასურ-ბაბილონელნი, სპარსნი, მიდველნი რიიმე

სახით ეხებოდენ ქალს, იმიტომ რომ ეს ბუნების-მიერ ნაკაჩახვევი აუცილებელი კანონი იყო. თუ ელინები თავს ევლებოდენ ქალს, აღმერთებდენ და გუნდრუკს უკმევდენ ვენერას, იმიტომ რომ ყოველივე ეს მათ გრძნობასა და გონებას საამოდ ულიტინებდა, არც ერთს ამ ხალხთაგანს ფიქრადაც არ მოსვლია, რომ ქალსაც აქვს თავისი ინდივიდულობა, თავისი „მე“, რომ ქალს აქვს თავისი სპეციფიური, მამაკაცისთვის უცხო, ნიქა და მოთხოვნილებანი. არც ერთს ამ ხალხთაგანს ფიქრადაც არ მოსვლია, რომ ეს ნიქი ერთხელაც შოინდომებს პოტენციურ სახს მიტოვებას, კინეტიურად გამოაშკარავებას, რომ შომწიფებული და დავუბებული მოთხოვნილებანი ეცდებიან თავის განხორციელებას, რომ შონა-ქალი ერთხელაც იქნება მოსურვებს დამოუკიდებელ არსებობას...

დროთა ბრუნვამ შთანთქა ყოველივე ძველი და მის ნანგრევებზე ააშენა ახალი. გაქრა რჩეული ხალხი — ისრაელიც, გაქრენ ასურ-ბაბი-

ლონელნი, ძველი ელინები. მთელი მათი სულიერი ავლა-დიდება ისტორიულ არქივს გადაეცა, რათა მომავალ ადამიანს თვალი და გონება დაეტკოს ამ უცხო სანახავით და განცვიფრებულიყო თვისა და ძველის შორის განსხვავებით, კულტურის ძლევა-მოსილ წინმსვლლობით.

გაქრა ყოველივე ძველი... ან მიიღო დროისა და სულიერ მოთხოვნილებათა შესაფერი ელფერი.

არ გამქარა მხოლოდ ქალის შესახებ ძველი აზრი; არც ფერი უცვლია. დღესაც ადამიანის ძლევა-მოსილი გონება წყვეა-კრულვას უგზავნის ქალს და ეძიებს საშუალებას მის მავნე ზეგავლენის დასათავსებლად. ფილოსოფიისა და ლიტერატურის ერთი, ფრიად ფართე ნაწილი მხოლოდ ქალს ეხება, ააშკარავებს მის ფიზიკურ და სულიერ ბუნებას, აღსატურებს მის ამორალობას, წერილმანობას. ბუმბერაზი ფილოსოფოსები და ზეციურ ნიქით დაჯილდოვებული მწერლები საქვეყნოთ დადიდებენ, რომ ქალის გამარჯვება—კულტურის სიკვდილია, ვინაიდან ქალის თვით სქესი ეწინააღმდეგება კულტურისნობას. საქვეყნოდ დადიდებენ, რომ ხელოვნება, ფალოსოფია, მუსიკა, სკულპტურა მამაკაცის სქესის თვისებაა და არა ქალისა.

გატაკებით კათხულობ ნაცვს ფილოსოფიურ ტრაქტატებს, ვეინინგერის „სქესსა და ხასიათს“, ოქტავ მიროზის „გოლოვთას“, „წამებათა ბაღს“, „ნეგრასტენიკის ოცდაერთს დღეს“, სტრინდბერგის „შევიცარიულ ნოველებს“ და „სულიელის აღსარებას“. მხოლოდ ერთი, უიმედობისა და სასოწარკვეთილების სურათი წარმოგიდგება თვალწინ...

განმარტავებული, უცხო და უარყოფილი დგას ქალი მამაკაცის მიერ შექმნილ ტაძარში. აქ ყოველივე უცხოა მისთვის. მამაკაცს ვერც სულისკვეთებას, ვერც მისა შემოქმედების სიღრმეს და სიღიადეს ვერ მოუხერხებია ქალის გარყვნილის, სატანიურის ბუნების გაფაქიზება. პირიქით, ქალი მთელის თავის ძაღლონით, გონებით, გრძნობით, ნებით, გაიძვერობით, ფლიდობითა და დღლატით ცდილობს მამაკაცის-მიერ ნაშობი კულტურის, ცივილიზაციის ძირიანად აღმოფხვრას. მამაკაცო, მოიკრაფე ძაღლონე შენი „მე“-ს დასაცველად. ხომ ხელავ, რომ ქა-

ლი თავის ბინძურებით რყენის შენს აღმაფრენას, შენის გონებასა და გრძნობის ნაყოფს. განდევნე ქალი შენის ტაძრიდან. და თუ მშვენიერ სახით მოვლენილ ამ სატანის განდევნა ყოვლად შეუძლებელია, მაილე ყოველივე ზომა მის ნების დასაშობად, მისი გონების და გრძნობის დასაშობად. „ოდეს ქალთან მიდოდე, არ დაგვიწყდეს შოლტი“. მხოლოდ ამ შოლტის შემწეობით შეიძლება მამაკაცის-მიერ შექმნილ საღაროს მთლიანობის დაცვა, ვინაიდან ქალის პასიური ბუნება მოითხოვს შოლტს, ვინაიდან ქალი გარყვნილება და უძღურება, როგორც გონებრივი, ისე ფიზიკური. არ დასთანხმდე, მამაკაცო, ქალის თვითგამორკვევას, სრულს განთავისუფლებას. ქალი არარაობა! ყოველსავე, რასაც იგი ხელს შეხებას, არარაობად აქცევს...

ადამიანს ატუსაღებდენ, ცხეში აღზობდენ, კატორგაში გზავნიდენ, თავსა ჰკვეთდენ, არჩობდენ, ყოველსავე ღირსებას ხდიდენ. მერე რათა? იმიტომ რომ მოიპარა, ერთი ან ორი კაცი მოკლა. რაღა სასჯელი მოელის ქალს, რომელსაც კულტურისა და მამასადამე მთელის კაცობრიობის, მისი ადამიანობის მოკვლის განზრახვა ბრალდება!.. განა ამგვარი ბრალდება არ არის ოქტავ მიროზს კლარა („წამებათა ბაღი“)?! დასქერდით კლარას: თქვენის გულიდან ამოხდება მხოლოდ კენესა შეურაცყოფილ სულისა, მკაცი თემოყვარეობისა: „ნუ თუ კლარა ქალა?... ნუ თუ კლარა დანტეს ბეატრიცია, პეტრარკის ლაურა, დონ-კიხოტის დულცინეა, მეტერლინკის მარიამ მაგდალინელია და ტურგენიევის ლიზა!.. კლარა, კლარა, კლარა—ვინა ხარ?..“

კლარა ჩვენისავე მძღუღარების, ეგოიზმის ნაყოფია. ჩვენ შევქმენით კლარა. ჩვენ ერთხელეა არ მოგვაზრება, რომ ქალის ღანიწულეა მარტო „დედობითა და პროსტრუციით“ არ განიზომება. არც ნიცშეს, არც ვეინინგერისა, არც მიროზს, არც სტრინდბერგს მუშტრის თვლით არ შეუხედავთ მამაკაცის-მიერ შექმნილ სინამდვილესათვის. მათ ერთხელაც არ გამოუკვლევიათ ის სოციალური პირობანი, რომელთაც ქალის გონება და გული დაუქინებია. მთელს თავის თეორიას ისინი აშენებენ ბიოლოგიაზე და ფიზიოლოგიაზე, რომელნიც მ-

მაკაცისაგანვე არის შექმნილი. მით დავიწყებიათ რაინდული სპარტოლიანობა და თავაზიანობა: „audiatur et altera pars“ (მეორე მხარესაც მოუხმინეთ). მაგრამ ვინ მოისმენს ამ მეორე მხარის-მეორე თავის დაცვას. თავის დაცვას კოდნა უნდა, და განა ნიცუმეს ქირისაშებრ არ ეჯავრება ნასწავლი ქალები. მოსმენას მოლაპარაკეს პატივისცემა სჭირია, და განა ნიცუმე არ ამბობს: „კაცის ბედნიერება გამოაზატება სიტყვებით: „მე მინდა“, ქალისა-კი — „მას უნდა“.

მაგრამ ვერც ნიცუმეს ტრაქატები, ვერც ვეინინგერის ფილოსოფია, ვერც მიროზის და სტრინდბერგის მძულვარება ვერ ამოფხერის ნორჩი ახალგაზღობის სულისკვეთებას, მას ვერა-რა აკმაყოფილებს: ვერც მეცნიერებით სულის ვაფაქიება, ვერც საზოგადო მოღვაწეობა, ვერც დიდებული მელიოლია—მუსიკა. ახალგაზღობა სულს მოსვენებას არ აძლევს პლატონის-მეორედსლაც თქმული: „უწინარეს ყოვლისა ადამიანი წარმოადგენდა თეთრს, სპეტას მარმარილოს. სინამდვილემ ეს მარმარილო ორად აქცია და მით დარღვია უმადლესი ქეშპარტება“. ახალგაზღობა სულს სწყურია ამ ორი დამორებულ ნაწილის შეერთება. იგი ქალში, და მხოლოდ ქალში ეძიებს თავის გენების, გრძობისა და ნების მთლიანობას. წინ ნუ დაუდგებით მის სულისკვეთებას: იგი გადასთელავს შურს, ღვარძლს, სიძულვილს. იგი მეგობრულად გაუწვდის ხელს ქალს და მასაც ისევე აღამაღლებს და ვაფაქიებს, როგორც თვით არის ფაქიზი და დიდბუნებოვანი. იგი დარწმუნებულია, რომ ზესთაბუნებრივი მამაკაცს მხოლოდ ზესთაბუნებრივი ქალი სჭირია. ცისვარი.

სათეატრო ამბები

აღვილობრივი სენა

◆ მღვდელი ვარდან ცურ-გაკუნდანი, გუბერნატორის ნ. ბარათით, 6 აპრილს, სახაზინო თეატრში გამართავს წარმოდგენას სომხურს ენაზე მოღწინის ეკლესიის ქალთა სკოლის სასარგებლოდ.

◆ მ. ქალაქიშვილი, ქართული სცენის მსახიობი-ქალი, აქვამდ ძლიერ ავით არის, ლოვინად ჩავარდნილა, უსახსრობით გაკირებულა.

◆ ვალ. გუნიან შეუდგა ლ. ანდრეევს პეისის „ანტიანას“ თარგმნას.

◆ გუბერნატორმა ნება დართო მ. გედევანოვი ს იტილეს გამართვისა.

◆ „ანტილონა“ სცენის მოყვარეთა-მეორე არტისტ. სახ. თეატრში 29 მარტს რიგინად იქმნა წარმოდგენილი. გუნდა და ორკესტრს ხელმძღვანელობდა ნ. გ. ქარველიშვილი. პიესა 2 აპრილს გაიმართეს.

◆ ჩრქვავის სასლოვარად გამართულმა წარმოდგენამ გასულ კვირას არტ. სახ. თეატრში საუცხოოდ ჩაიბრა. შემოხვევის შესაფერის სიტყვა წარმოთქვა ა. იონისიანმა, რომელმაც აღტაცება გამოიწვია მსმენელებში.

◆ გ. რაშაძიძის ლექციამ ჩვეულებრივად ჩაიარა. ბლომა საზოგადოება დაეწრო.

◆ ქართული თეატრი. ორშაბათს, 29 მარტს წარმოდგინეს გ. უნდუკიანის 4 მოქმედებიანი კომედია „ხათბალა“. ეს წარმოდგენა იმით იყო საინტერესო, რომ ოთხი უნიკიერესი და დამახებრებული მსახიობი მონაწილეობდა პიესაში. შეუდარებელი იყო ნ. ვაბუნიან-ცაგარლისა „ხამფერას“ როლში; მწვენიერი იყო აგრედვე ე. მ. საფაროვ-აბშიძისა, რომელიც ამ ათი წლის განმავლობაში აღარ უნახავს ქართველ საზოგადოებას სცენაზე. აგრედვე კარგი იყო ვ. აბაშიძე „ისა ას“ როლში. საზოგადოებამ ნ. ვაბუნიან-ცაგარლისა და მ. მ. საფაროვ-აბშიძისა გამოსვლისათანვე ცხარე ტაშის ცემით დაჯილდუვა და არც მოტყუვდა საზოგადოება, რადგანაც ეს პიესა ამ პირებმა კლასიკურად ითამაშეს. — ამ საღამოს, მ. საფაროვ-აბშიძისამ უსუფლოროდ ითამაშა.

რუსეთის სენა

◆ შუკურბურგის სათაყვართ საცავრტოს განუზრახავს ბიანის დაქირავება, სადაც არტიტები შეხვდებიან რეკენზენტებს. ამ მიზნით ნევის პროსპექტზე უკვე დაქირავებულია სადგომი.

◆ ზურთი საკვირეულმა სცენა. არხანგელსკის პოლიციემისტერის მოუთხოვია ადგილობრივ თეატრის დირექციისგან რამდენიმე ბილეთი მაქპარ პოლიციის აგენტთათვის. ანტრუპუნ ირმა ქალმა მოითხოვა ცირკულიარი, რომლის ძალითაც პოლიციემისტერი მოითხოვდა ბილეთებს. რასაკვირველია, ამხვარი ცირკულიარი არ აღმოჩენილა. მაგრამ ბოქაული მაინც თავისას მოითხოვდა, სანამ გუბერნატორმა არ მიუთითა მოთხოვნის უკანონობაზე.

◆ დასრულდა ცენტრპრინციპალის სინდიკატის, რომლის წევრებდა ჩარიკხულან: ნიკოლინი, სობოლ-შიკოვ-სამარინ, ბახრუშ ნი, ლავროვ-ორლოვსკი და კრამოლოვი. სინდიკატს დიდი მნიშვნელობა ექნება თეატრის ცხოვრების მიმდინარეობისათვის.

უცხოეთის სენა

◆ ბერლინში ცენტრპრინციპალმა აკრძალა მერგოვსკის პიეის „პავლეს სიყვლი“ წარმოდგენა. უსაბუთო აკრძალვამ ააშფოთა Berliner Theater და ცენტრპრინციპალში გაიწვია. მოკლან ფრიად საგულისხმა პროცესს.

სამანუფაქტურო ამხანაგობა

ნაზაროვისა და ოჭიევისა

ერვნის მოედანზე, ქალაქის გამგეობის დარბაზის ქვეშ.

ყოველდღე მიახლით აბრეშუმის, მატყლის,

 ტილოაქს და ზამბეყლის დიდ ძალი საქაზნელი

◆◆ უკანასკნელი მოდისა ◆◆

ამხანაგობა ჰაფიციულ საზოგადოების ყურადღებას მიაქცევს საქონლის ღირსებასა და
ღირებულებას ან ყოველ სიიაფზე † სუიდევა შეუვაჭრებლად 2—2

ღრღობა წელიწადი მესამე

ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი კვირეულ დამატებით. წლიური ფასი 8 მ. და 50 კ. ნახევარი წლით 4 მ. 80 კ. ერთი თვით 80 კ., ცალკე № 5 კ., დამატებით 7 კ. ხელის მოწვევა მიიღება თბილისში „ღრღობის“ კანტორაში და ქ. შ. წ.-კ. გამავრ. საზ. წიგნის მალაზიაში ი. ავალიშვილთან; ქუთაისში: ის. კვიციანიძესთან, ხონში: გ. მებუქესთან, გორში: ს. შველიძესთან, კიათურაში: ს. ტარუშვილთან, ფული გამოიგზავნოს Тифლისь, ред. „Дროаია“, И. С. Агладзе. რედ.-გამ. ი. ს. აგლაძე

ხალხი სალიტერატურო-საპოლიტიკო გაზეთი, გამოდის ყოველ ორშაბათს. თითო ნომერი ყველგან 5 კაბ. დარეხი: Тифლისь. „Сорапань“ რედ.-გამომცემელი შ. საფაროვი

ჩვენს ვაჭეთი

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი; წლიურად 7 მ., ნახევარი წლით 4 მ., საზღვარ-გარეთ 14 მ. ნახევარი წლით 7 მ., სამი თვით თბილისში 2 მ. 20 კ., თბილისის გარედ 2 მ. 50 კ. ერთი თვით 80 კ., თბილისის გარედ 90 კ. ადრესი: რუსის ქუჩ., № 3, ზემო სართული. Тифლისь тип. „Прома“ Кал. Кон. Шуаძзе.

მათრასი და სალაშური

ყოველ-კვირეული კარიკატურებიანი ჟურნალი. წლიურად 5 მან., ერთი თვით 50 კაბ. თითო ნომერი 10 კა. რედ.-გამომცემელი ე. ტურაბელიძე

გაიხსნა სტამბა

„ბეჭდვითი საქმის“ მოხელეთა ამხანაგობისა

თავად-აზნაურობის ქარვასლაში №№ 141—142.

სადაც სრულდება უოველგვარი სასტამბო საქმეები სუფთად და სწრაზად.